

## Η συνεταιριστική απάντηση στην οικο-κοινωνικο-οικονομική κρίση



Στις 20 Ιουνίου, στην αίθουσα εκδηλώσεων του ΕΔΟΕΑΠ ο Marc Noel, Υπεύθυνος της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Τμήματος της Διεθνούς Συνεταιριστικής

Συμμαχίας (ICA) ανέπτυξε τις θέσεις του για το θέμα προσκεκλημένος του Δικτύου Κ.Α.Π.Α. (Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Περιφερειακής Ανάπτυξης).

Παρατίθεται το κείμενο της ομιλίας του.

### Δομή της Παρουσίασης

1. Συνοπτική παρουσίαση των Συνεταιρισμών Ευρώπης
2. Τρέχουσα κρίση και αναλογίες με το παρελθόν
3. Η συνεταιριστική απάντηση στην κρίση και θέματα πολιτικής

### Η τρέχουσα κρίση

Χρηματοοικονομική και οικονομική κρίση (τράπεζες & κυβερνήσεις, πραγματική οικονομία εταιρειών & πολιτών). Κοινωνική & πολιτική κρίση (ανεργία, λιτότητα, δυσαρέσκεια, διαμαρτυρίες). Περιβαλλοντική κρίση (απώλεια της βιολογικής και πολιτιστικής ποικιλότητας, καταστροφή, υπερθέρμανση του πλανήτη).

### Κρίση ταυτότητας των πολιτών (μόνο καταναλωτές;)

Βασικός παράγοντας είναι η απώλεια / έλλειψη του μόνου πραγματικού σκληρού νομίσματος, δηλ. της ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ (μεταξύ πολιτών και θεσμών). Η κρίση είναι μια ψυχολογική κατάσταση χωρίς επιστροφή στην προηγούμενη κατάσταση! Συνεπώς, η συνέχιση των μέχρι τώρα πρακτικών δεν αποτελεί πραγματική επιλογή, παρά τις συνεχιζόμενες προσπάθειες των κυβερνήσεων και, ιδίως, των μεγάλων επιχειρήσεων.

### Η συνεταιριστική εμπειρία από την αντιμετώπιση της κρίσης

Συνεπώς, ποια μαθήματα προσφέρει η εμπειρία των συνεταιρισμών, ως ενός από τους βασικούς παράγοντες της έννοιας της κοινωνικής οικονομίας, για την αντιμετώπιση της κρίσης;

### Οι συνεταιριστικές προτάσεις

Ο Διευθυντής Cooperatives Europe (Κοινή πλατφόρμα των συνεταιρισμών στην Ευρώπη) αναφέρει: Οι συνεταιρισμοί γεννήθηκαν από μια μεγάλη οικονομική και κοινωνική κρίση – την πρώτη βιομηχανική επανάσταση στην Ευρώπη, του 19ου αιώνα. Από τη δεκαετία του 1850, οι συνεταιρισμοί έχουν καταθέσει έμπρακτα χιλιάδες

τρόπους αντιμετώπισης της κρίσης σε πολλούς τομείς της οικονομίας (γεωργία, τραπεζικές εργασίες, λιανεμπόριο, στέγαση).

Αναπτύχθηκαν σε παγκόσμιο κίνημα το οποίο παρέχει απασχόληση σε 100 εκατομμύρια ανθρώπους, 20% περισσότερο απ' ό,τι οι πολυεθνικές εταιρείες. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, έχουν μερίδιο αγοράς ανερχόμενο σε 20%, 40% ή ακόμη και 60% σε κλασικούς τομείς της οικονομίας (γεωργία, τραπεζικές εργασίες, λιανεμπόριο, στέγαση). Αποτελεί δική μας ευθύνη η αντιμετώπιση της κρίσης και η εξεύρεση καινοτόμων λύσεων. Ποιός είναι όμως ο κατάλληλος τρόπος δράσης;

### **Μέσω ενός ανθρωποκεντρικού επιχειρηματικού μοντέλου**

Στόχος των συνεταιρισμών είναι η ικανοποίηση των αναγκών των μελών του, όχι δηλαδή μόνο των μετόχων, αλλά και των καταναλωτών, των εργατών/εργαζομένων τους, των παραγωγών ή και του ευρύτερου κοινού.

Ο όρος ανάγκες δηλώνει όχι μόνο τις οικονομικές ανάγκες (απασχόληση, ανταγωνιστικότητα, καλύτερες τιμές), αλλά και τις κοινωνικές ανάγκες (έλεγχος εξ ιδίων, ίση μεταχείριση, αυτονομία), τις περιβαλλοντικές ανάγκες (διατήρηση της τοπικής βιοποικιλότητας, ενεργειακή αυτονομία), τις πολιτιστικές ανάγκες (διατήρηση της πολιτιστικής ποικιλότητας).

Η ποικιλία αναγκών απαιτεί ποικιλία απαντήσεων, καθώς η μεγιστοποίηση μιας ανάγκης (π.χ. οικονομική ανάγκη / κέρδη) οδηγεί εντέλει στη μη ικανοποίηση άλλων αναγκών. Συνεπώς, η λειτουργία του συνεταιριστικού κινήματος βασίζεται στην βιωσιμότητα, δηλαδή στη βέλτιστη χρήση των φυσικών πόρων, που σπανίζουν, για την ταυτόχρονη ικανοποίηση διάφορων αναγκών. Για το σκοπό αυτόν απαιτείται ποικιλία συνεταιριστικών μορφών, δομών και ιδεών. Συνεπώς, συνεταιρισμοί παρατηρούνται σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

**Κεντρική ιδέα είναι η βέλτιστη ικανοποίηση του μέγιστου δυνατού αριθμού αναγκών, όχι η μέγιστη ικανοποίηση περιορισμένου αριθμού αναγκών.**

Για τους συνεταιρισμούς, ποικιλομορφία σημαίνει μεγαλύτερη αντοχή στην κρίση, καθώς επίσης και μεγαλύτερο δυναμικό ανάπτυξης.

Συνεπώς, πώς μπορεί αυτή η αντοχή να συνδυαστεί με τη βιώσιμη ανάπτυξη;

Στο σημείο αυτό, πρέπει να αναφέρω τρία βασικά ανθρωποκεντρικά στοιχεία του τρόπου λειτουργίας ενός συνεταιρισμού, τα οποία κάνουν και τη διαφορά στον τρόπο λειτουργίας μιας επιχείρησης και τον τρόπο συμπεριφοράς των ιδιοκτητών της.

Και, βεβαίως, τα στοιχεία αυτά στοχεύουν στη μεγιστοποίηση της δύναμης των ανθρώπων, δηλαδή των μελών του συνεταιρισμού.

- 1. Αυτοβοήθεια μέσω ιδιοκτησίας.** Οι συνεταιρισμοί ανήκουν στα μέλη τους, τα οποία μοιράζονται τα κέρδη, αλλά και τους κινδύνους.

- 2. Έλεγχος εξ ιδίων διά της δημοκρατικής διακυβέρνησης.** Οι συνεταιρισμοί διοικούνται από αιρετά μέλη τους βάσει της αρχής «ένα μέλος = μια ψήφος», όχι «ένα ευρώ = μια ψήφος».
- 3. Αυτονομία μέσω του τοπικού ριζώματος.** Οι συνεταιρισμοί είναι κυρίως μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τοπικό / περιφερειακό επίπεδο και δεν είναι ανώνυμοι, αλλά έχουν στενούς δεσμούς με τον τοπικό κοινωνικό ιστό, γεγονός που οδηγεί σε ισχυρή αίσθηση συλλογικού πνεύματος και συνεργατικής κοινωνικής ευθύνης.

### **Συνεταιριστικές λύσεις στην Ευρώπη: τρέχουσες και αναδυόμενες**

- 1. Διατήρηση της απασχόλησης.** Παραδείγματα στους τομείς της συνεταιριστικής βιομηχανίας και των υπηρεσιών σε έναν αριθμό ευρωπαϊκών κρατών όπως η Γαλλία, όπου οι υπάλληλοι ανέλαβαν τη διοίκηση της επιχείρησής τους με στήριξη από την τοπική κοινωνία.
- 2. Αντοχή στην οικονομική κρίση.** Παράδειγμα των συνεταιριστικών τραπεζών, όπου καμία από αυτές δεν ζήτησε ποτέ τα χρήματα του φορολογούμενου πολίτη, καμία δεν χρεοκόπησε και όπου όλα τα οικονομικά τους προβλήματα λύθηκαν εσωτερικά (μέσω του ταμείου αλληλοβοήθειας των συνεταιριστικών τραπεζών στη Γερμανία).
- 3. Καινοτόμες λύσεις προερχόμενες από πολίτες.** Παραδείγματα στους τομείς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των κοινωνικών υπηρεσιών – η επόμενη γενιά συνεταιρισμών που ικανοποιούν μη υλικές ανάγκες των μελών τους, ειδικότερα σε τομείς από τους οποίους έχουν αποσυρθεί οι κρατικές αρχές, όπως η φροντίδα των ηλικιωμένων, η διαχείριση σχολείων, καθώς επίσης και η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές εκ μέρους εταιρειών που ανήκουν σε μέλη του τοπικού πληθυσμού (Σκανδιναβία, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο κλπ.).
- 4. Τοπικές υποδομές ανταγωνιστικού επιπέδου.** Συνεργασία μεταξύ συνεταιριστικών επιχειρήσεων και μελών συνεταιρισμών από διάφορους τομείς για τη στήριξη νέας συνεταιριστικής ανάπτυξης (οι μεγαλύτεροι σε μέγεθος στηρίζουν τους μικρότερους) και ενδυνάμωση του κοινωνικού ιστού μέσω τοπικών δικτύων (για πολιτιστικές και λοιπές κοινωνικές δραστηριότητες).

### **Συνεταιριστικές προτάσεις προς τα ευρωπαϊκά κέντρα λήψης αποφάσεων**

Η κρίση έχει πλέον καταδείξει ότι απαιτείται μια νέα ισορροπία μεταξύ των κύριων κοινωνικών συντελεστών, οι οποίοι σε τελική ανάλυση ελέγχονται στο σύνολό τους από τους ευρωπαίους πολίτες, δηλαδή μεταξύ κυβερνήσεων / δημόσιου τομέα, των επιχειρήσεων / ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας / του μη-κερδοσκοπικού τομέα, για τη δημιουργία της οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμης Ευρώπης του αύριο – η οποία ονομάζεται «κοινωνική οικονομία» από ορισμένα συνεταιριστικά μας μέλη, ιδίως του Νότου, τα οποία διαθέτουν ήδη μακρόχρονη εμπειρία στον τομέα αυτό.

Θα απαιτηθούν νέες ή αναδιαρθρωμένες πολιτικές για την επίτευξη της νέας ισορρο-

πίας ανάμεσα σε πολιτικές που χαράσσονται εκ των άνω και πολιτικές που αναδύονται από τα κάτω, ειδικότερα διά της ενδυνάμωσης των τελευταίων, ως βάση για την οικοδόμηση μιας βιώσιμης οικονομικής & κοινωνικής υποδομής στην Ευρώπη. Από τη συνεταιριστική άποψη, η επίτευξη θετικού αποτελέσματος εξαρτάται από την υλοποίηση των εξής τριών βασικών στοιχείων σε όλα τα επίπεδα:

- Ένα δίκαιο πεδίο δράσης για όλους τους οικονομικούς παράγοντες, που θα οδηγήσει σε ανθεκτικότερο σύστημα.
- Ένα αποτελεσματικό πλαίσιο πολιτικής (ρύθμιση, φορολογία, νομοθεσία) & ένα σύστημα υποστήριξης (οικονομικής, τεχνικής & ανθρωπίνων πόρων / ανθρώπινο) επικεντρωμένο στον αντίκτυπο και τη βιωσιμότητα, τα οποία θα βοηθήσουν στην αναβάθμιση υφιστάμενων βιώσιμων τοπικών & περιφερειακών λύσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Μια νέα σχέση εταίρων μεταξύ των οικονομικών φορέων (κερδοσκοπικών και μη κερδοσκοπικών) & των κέντρων λήψης αποφάσεων (τοπικών, εθνικών και ευρωπαϊκών) βασιζόμενη στη διαφάνεια, την υπευθυνότητα και το όφελος που παρέχουν στην κοινωνία.

Δεν υπάρχει τίποτε το νέο στο τι πρέπει να γίνει, αλλά ελπίζω πως η παρουσίασή μου κατέστησε σαφές το πώς πρέπει να γίνει αυτό, μέσω της συνεταιριστικής εμπειρίας.

Αναμένω μια ζωνρή συζήτηση στη συνέχεια. Σας ευχαριστώ!